

ВИКРИВАЧІ КОРУПЦІЇ

Важливо! Щоб бути викривачем, ви маєте знати про конкретні факти корупції і повідомити про них. Однак цього недостатньо — ці факти повинні стосуватися вашої роботи, служби, навчання, громадської чи іншої діяльності, як зазначено в Законі України «Про запобігання корупції». Просто бути активістом чи знати про корупцію «збоку» недостатньо, щоб бути викривачем.

Що таке корупція?

1. Корупційні правопорушення — це серйозні злочини, за які можуть притягнути до кримінальної відповідальності. Наприклад:

- ➔ хтось дав чи взяв хабар, щоб зробити щось незаконне (скажімо, керівник взяв гроші, щоб видати фальшивий документ);
- ➔ керівник привласнив гроші чи майно, яке належить державі чи організації.

2. Правопорушення, пов'язані з корупцією — це менш серйозні порушення, за які притягають до адміністративної відповідальності, але в деяких випадках і до кримінальної. Наприклад:

- ➔ державний службовець працює за сумісництвом і отримує дохід;
- ➔ керівник взяв на роботу родича та не врегулював конфлікт інтересів;
- ➔ колега отримав вартісний подарунок від підлеглих працівників чи когось іншого, кому це не дозволено.

3. Інші порушення Закону України «Про запобігання корупції» — це коли хтось порушив правила, які допомагають боротися з корупцією. Наприклад:

- ➔ розголошено відомості про викривача або до нього застосували погрози чи тиск через його повідомлення;
- ➔ колега порушував етичну поведінку.

Якщо ви знаєте про щось із зазначеного вище і це пов'язано з вашою роботою чи діяльністю, — ви можете повідомити

Важливо! Якщо особа повідомляє інформацію, про яку вона дізналась із відкритих джерел (наприклад, з публічної частини Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування), на неї не поширюватимуться права та гарантії захисту викривача, оскільки така інформація є загальнодоступною.

! Головне — мати факти: документи, фото чи інші докази.

Як зібрати докази?

Докази — це те, що підтверджує ваші слова. Однак важливо робити все законно.

 Порада: беріть лише те, до чого маєте законний доступ.

Можна

- + брати документи, до яких у вас є доступ на роботі чи навчанні (звіти, листи тощо);
- + записувати те, що бачите, якщо це не порушує закон;
- + знайти свідків, які готові підтвердити.

Не варто

- нишпорити в чужому комп'ютері чи телефоні;
- таємно записувати розмови без дозволу.

Це незаконно зібрані докази.

Як підготувати повідомлення?

Щоб ваше повідомлення прийняли і розглянули, воно має бути чітким. Ось простий план:

що сталося? Опишіть факти (наприклад, «Керівник узяв 5000 грн за “послугу” з працевлаштування в організацію»).

коли? Зазначте дату чи період (наприклад, «20 березня 2025 року»).

хто причетний? Назвіть імена чи посади, якщо знаєте.

докази Додайте копії документів, фото чи дані свідків, якщо є.

Приклад: «20 березня 2025 року я бачив, як мій керівник Іван Мельник узяв 50 000 грн від директора ТОВ «Сади» за підроблений звіт. У мене є фото звіту, копії первинних документів і свідок — колега Марія».

Куди повідомити?

1. Через Єдиний портал повідомлень викривачів, спеціальну телефонну лінію, а також канал повідомлень про корупцію на офіційному вебсайті МОЗ

2. До спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції* або Державного бюро розслідувань

3. Через медіа чи громадські організації

*До них належать органи прокуратури, Національної поліції, НАБУ, НАЗК

Як залишитися в безпеці?

Ви можете вибрати, як повідомити:

- з ім'ям:

зазначте, хто ви. Закон гарантує вам повний захист: від звільнення, тиску чи інших проблем на роботі, а також право на винагороду чи компенсацію;

- без імені (анонімно):

не кажіть, хто ви. На Єдиному порталі повідомлень викривачів ви отримаєте унікальний ідентифікатор повідомлення. Це захищає вас, бо ніхто (включно з роботодавцем) не знатиме, що це ваше повідомлення. Ви зможете стежити за розглядом повідомлення, а згодом, якщо забажаєте, розкрити себе, щоб отримати додаткові права викривача.

Плюси анонімності:

- ➔ особа, про протиправні дії якої ви повідомляєте, не знатиме, хто подав повідомлення, тож ви в безпеці;
- ➔ ви спокійно повідомляєте про корупцію, якщо ви не претендуєте на винагороду.

Мінуси анонімності:

- ➔ поки ви анонім, то не отримаєте офіційного захисту чи винагороди.

Зауважимо! Якщо забажаєте пізніше отримати захист чи винагороду, можете розкрити себе за допомогою ідентифікатора.

Які права у вас виникають після повідомлення

Якщо ви повідомите про корупцію, закон надасть вам такі права та гарантії захисту.

Права:

1. **Захист на роботі:** вас не можуть звільнити, понизити на посаді чи покарати за правду.
2. **Безоплатна правнича допомога:** держава дає адвоката, якщо потрібна допомога.
3. **Конфіденційність:** ніхто не дізнається, що це ви, якщо ви цього не бажаєте.
4. **Безпека:** якщо вам чи членам вашої сім'ї погрожують, держава захистить (наприклад, надасть охорону). Це право стосується викривачів у кримінальному провадженні.
5. **Грошова винагорода:** якщо суд покарає винних, ви можете отримати 10% від суми, яку вони вкрали чи отримали як хабар.
6. **Компенсація:** якщо вас незаконно звільнили чи притягнули до відповідальності через ваше повідомлення, ви можете отримати грошову компенсацію.
7. **Психологічна допомога:** якщо страшно чи важко, держава забезпечить підтримку.

Коротко: що запам'ятати

1. **Бачите корупцію — готуйтеся і дійте.**
2. **Збирайте докази законно.**
3. **Повідомляйте через Єдиний портал повідомлень викривачів, до правоохоронних органів чи через медіа.**
4. **Захищайте себе: зберігайте копії матеріалів, звертайтеся по допомогу.**
5. **Закон на вашому боці — користуйтеся своїми правами! Ви не самі.**

Ви не самі. Разом ми можемо зробити країну кращою. Дійте розумно і будьте у безпеці!